

Učiteljski Tovariš

Stanovsko politiško glasilo J. U. U. — sekcije za Dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tretjek. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru. • • • • • Polt. šek. rač. 11.197. Telefon 3173

Ni časa...!

Kadarkoli iščemo organizacijskih delavcev bodisi za odbore sreskih društev, bodisi za odseke pri sekciji, smo vselej v največji zadregi. Članstvo se izmika delu v organizaciji in navaja za utemeljitev skoraj vedno isti razlog: »Ne morem, nimam časa!« Učitelj se udeležuje danes na vseh poljih javnega življenja na deželi in v mestu, svoje sile posveča vsem mogočim društvom in ciljem, na njegovo iniciativo in z njegovo pomočjo so zrasli sokolski in gasilski domovi, učiteljski ustanovi in vodi naše čebelarke in sadjarke podružnice, je uvažen faktor v našem združeništvu, deluje v karitativnih, kulturnih in sportnih društvih in prireja predavanja, tečaje in dramatične prireditve. Kako je mogoče, da člani stanu, ki se je vsega predal delu za dobrobit bližnjega, ne najdejo časa za delo v lastni organizaciji, v prospah vsega stanu in samega sebe?

Ni časa? Ali ga resnično ni? Na to vprašanje moremo odgovoriti točno le tedaj, če se pogledamo v naše organizacijsko življenje. Ozirimo se predvsem na zborovanja sreskih učiteljskih društev!

Iz poročil v Učit. Tovarišu razvidimo udeležbo: 50, 60, 70, 80 %. Le redkokdaj je udeležba večja, pač pa se je že zgodilo, da je padla na kakem zborovanju pod 50 %. Na deželi, kjer žive poedinci daleč od svojega društvenega središča, je izostanek često opravičljiv in to iz terenskih, vremenskih in iz gmotnih ozirov. Vse to v mestu odpade. In vendar moramo presenečeni ugotoviti, da je povprečna letna procentualna udeležba na zborovanjih podeželskih učiteljskih društev v mnogih primerih večja od udeležbe društev, čijih teritorij je zaključen z mejami mestnih občin.

Neprijetno nas dirne dejstvo, da je v vsakem društvu gotovo število članov, ki se zborovanju sploh ne udeležujejo. To so naši »plačujoči« člani in so prepričani, da izpolnjujejo s plačevanjem članarine vse dolžnosti do organizacije in stanu. Oni ne čutijo nikake potrebe po strnjem delu v organizaciji in za to tudi ne najdejo nikdar potrebne časa.

Poleg teh ima vsako društvo nekaj takih, ki prihajajo na zborovanja redno prekasno, sede ves čas kakor na trnju z edino željo v srcu in edino misljo v glavi, da bi bil že skoraj konec! Ti se še pred končanim dnevnim redom tiho umikajo proti vratom in izginjajo neopaženo drug za drugim. Nekateri od njih zato niti ne sedejo, marveč stojijo ves čas na pripravnem mestu blizu izhoda. Poedinci od te naše »umikajoče se vojske« se še pred odhodom v ozadiju zborovalne dvorane šepetaje razgovore in se umaknejo potem s pozorišča že z določenim ciljem.

Zadnje četrt ure pred koncem opazimo med članstvom čudno nervozno razgibanost. Še preden je mogel predsednik izreči svojo zahvalo za udeležbo in tako uradno zaključiti zborovanje, je nad polovico članov že pri izhodu. Dvorana, ki se je tako počasi napolnila, je prazna v trenutku.

Ali se nam resnično tako muči?

Posrebno poglavje so večerna zborovanja v mestih. Spominjam se, da se nas je zbralo nekoč od 200 članov komaj nekaj nad deset. Odšli smo seveda, ne da bi zborovali. Na poti proti domu sem stopil v kavarno, kjer sem našel tovariša, ki ga prav za prav niti nisem iskal. Udobno je sedel pri okrogli mizi in čital časopis. Vprašal sem ga, zakaj ni prišel na zborovanje. Pa saj sem vedel! Ni bilo časa! Tovariš, ki radi prezaposlenosti ni mogel priti na zborovanje, kjer razmišljam vprašanja skupne stanovske koristi, kjer presojamo pota in ukrepe za dosego čim boljšega položaja in čim večjega kosa kruha za vse in vsakogar, ki troši svoje življenjske sile za ljudsko prosveto in blagor naroda v naših vrstah, si je kupil v kavarni za bore tri dinarje ure in ure časa, povrhu pa je dobil še skodelico črne kave, časopise in vso udobnost!

In naši občini zbori! Pri volitvah v društvene odbore je leto za leto ista slika. Društvo šteje 100, 150 in več članov, pa skoraj ne more postaviti odbora. Stari odborniki bi radi odložili svoje funkcije, mlajši člani dela ne sprejmejo. Povsod in vselej navajajo isti vzrok: Nimam časa! Tako se zgodi, da pada delo in odgovornost vedno na iste osebe, ki se spričo svojega idealizma dobesedno žrtvujejo za stan.

Kje so tisti časi, ko je članstvo smatralo udeležbo na zborovanjih za svojo stanovsko dolžnost, odborniška mesta pa za častne funkcije in je zato s ponosom delalo v društvenih odborih?

Kadar govorimo o času in interesih naših članov za organizacijo in njeno delo, moramo vselej glačati tudi vprašanje našega stanovskega glasila. So člani, mislim, da ne pretiram, če trdim, da tvorijo ti polovico vsega našega članstva, ki ne znajo ali pa nočejo oceniti važnosti »Učiteljskega Tovariša«. Oni se ne zavedajo, da je organizacija, čije člani

so raztreseni na tako velikem teritoriju, ki torej nimajo bližjega kontakta med seboj in med svojo centralo, mrtva. Oni ne vedo, da je Tovariš glasnik našega dela, našega hotenja in stremjenja, torej tista vez, ki nas kljub oddaljenosti veže v kompaktno enoto, ne razumejo ali pa nočejo razumeti, da stanovsko glasilo ne obravnava stanovskih in šolskih vprašanj le za nas, za člane in pripadnike stanu, marveč da so članki v »Učiteljskem Tovarišu« istočasno namenjeni naši širši javnosti, torej tudi oblastvom in osebam, ki so po svojem položaju dolžne, se s temi vprašanji baviti in jih z zakonom utrditi. Nam pa ne more in ne sme biti vseeno, ali poznajo osebe, ki delajo na nas in naš stan v kakršnemkoli pogledu zadevajajočih zakonih in zakonskih določbah, naše težnje ali ne.

Vsaka organizacija stremi za osnovanjem lastnega lista. Med našimi člani pa je toliko takih, ki jim je stanovsko glasilo le potrebno zlo. Ne vzamejo si tistega časa, da bi ga prečitali. Zato ne poznajo in ne morejo prepoznati našega pravega stanovskega položaja niti organizacijskega dela za izboljšanje obstoječih razmer. Vsa vprašanja presojajo zgolj s svojega najožjega osebnega stališča. To so člani, ki sprejemajo stanovske liste le zato, ker je članarina neločljivo vezana z naročnino. To so tisti člani, ki neprestano tožijo o višini organizacijskih dajatev. To so tudi tisti, ki nikoli ne utegnijo priti na zborovanja, tisti, ki po pol ure zamujajo in odhajajo še pred koncem, ker jim je vsako zborovanje predolgo in premalo zanimivo, to so končno tisti člani, čijih izraziti tip je tovariš, ki ni

JOŽE ZUPANČIČ:

Moravski učitelji - pevci na turneji.

Le v »Jutru« sem zasledil par vrstno notico o turneji moravskih učiteljev po pirenejskem polotoku, sicer pa naše časopisje ni zabeležilo ničesar o tem uspelem pevskem pohodu naših severnih tovarišev.

Naše pevce, člane UPZ in ostale tovariše pa bo gotovo zanimalo o tej turneji kaj več. Navedel bom nekoliko paberkov, ki sem jih zasledil v brnških »Lidovih novinah« in drugih listih v zadnjih dneh.

Pevski spolek moravskih učiteljev (PSMU) je dospel 3. januarja v Santander, obrežno mesto v severni Španiji. Tamkaj so priredili dva koncerta. Ves kraj je stal pod utisom obiska uglednih umetnikov. Šimpatije prebivalstva so si zlasti pridobili, ker so zapeli v mestnem parku pred spomenikom španske pisateljice Conchi Esping špansko narodno himno. Več tisočglava množica se je zgrnila pred spomenikom, navdušeno so pozdravljali daljne učitelje, ki so zatem zapeli še češkoslovaško državno himno. Ves navzoči narod jo je poslušal odkritih glav.

Prav lepo so se vpeljali na vroča tla revolucionarne Španije. Iz Santandera so nadaljevali pot z avtobusi po obrežni cesti v Gijon, kjer so priredili večerni koncert.

Zatem je krenila pevska ekspedicija v sosednjo Portugalsko. V mestu Porto jim je navdušeno občinstvo napolnilo mestno gledališče San Jao. Iz Porta so odšli v prestolico v Lisabono.

Res, prav zanimivo je, da so se spustili naši podjetni severni tovariši s pesmijo v deželo nemirov. Kakor čitamo v dnevnikih, so zmajali vročekrvni Španci celo vladarski tron, vsak dan vprižarjajo »revolucije«, ki jim slede že drugi dan »protirevolucije«. Tako dnevno časopisje. Naši drugovi pa gredo med »razbesnelo« množico in jo krote s pesmijo. Zavidanja so vredni zaradi svoje podjetnosti in korajže naši kolegi iz CSR.

Dajte nam stanovanjsko zaščito!

Resolucija, sprejeta na zborovanju ljubljanskih najemnikov dne 12. januarja 1932.

I.

Zborovalci, zbrani na javnem shodu, sklicanem od strokovnih organizacij državnih in privatnih uslužbencev, upokojujencev in narodnega delavstva v veliki dvorani hotela Union v Ljubljani dne 12. januarja 1932, ugotavljajo, da je življenjski obstanek vseh onih slojev naroda, ki živijo od dela svojih rok in duha, pri obstoju vseobči gospodarski krizi najtežje prizadet po neprimerni visoki stanovanjskih najemninah. V času, ko so zaradi svetovne gospodarske depresije padle cene vsem življenjskim potrebščinam ter se je kupna moč delovnih slojev radi znižanja plač in mezd občutno poslabšala in vsled uvedene štednje ter zmanjšanja produkcije v državnih in privatnih obratih in industriji povečala brezposelnost, predstavlja vprašanje pravične ureditve stanovanjskih najemnin najnujnejšo in neodložljivo zahtevo vseh delovnih slojev našega naroda.

Zborovalci ugotavljajo, da so sedanje stanovanjske najemnine v Ljubljani kakor v ostalih mestih in krajih Dravske banovine brez dvoma previsoke in pretirane ter odvze-

tegnil na večerno zborovanje, ki pa je dobil v kavarni za tri dinarje časa po svobodni volji. Ravno iz vrst tega članstva izhajajo tisti nezadovoljni kritikastri, ki iznašajo svoje neosnovane kritike o organizacijskem delu vselej in povsod ob vsaki priliki in nepriliki in to na povsem neodgovornih mestih.

Taki člani so mrtvi za organizacijo in za stan in ni čudno, da smatrajo vsako, tudi najmanjšo organizacijsko dajatev za težko breme. Le temu dejstvu je pripisovati izvor osamljenih glasov, naj bi izhajal Tovariš štirinajstdnevno.

Čuje se, da naše glasilo premalo piše o aktualnih vprašanjih, zlasti o našem slabem gmotnem položaju. Tovariši! List je last organizacije, torej last nas vseh. Vsi imamo do njega enake pravice — pa tudi dolžnosti. Prispevajte!

Vsak stan dela predvsem za se, za svoje lastne interese in se šele v drugi vrsti posveča delu za druge. Pri nas je povsem obratno; učiteljsko dela za druge, za se pa — ni ma časa.

Tovariši in tovarišice! Časi, v katerih živimo, so resni in težki. Za reševanje perečih vprašanj, ki nam režejo v meso, moramo dobiti časa in volje. Ne časa, zanimanja in volje za delo v stanovskih vrstah nam primanjkuje. Ta letargija velikega dela našega članstva je naša tiha organizacijska kriza. Za njeno ozdravljenje pa moramo na delo vsi, zakaj čas je, da spoznamo, da rodi uspeh le intenzivno delo v strujenih vrstah.

Zato na svidenje že pri naslednjem zborovanju vsi in vse!

Takele inozemske pevske turneje imajo običajno tudi globok pomen. Navežejo in utrdijo predvsem kulturne stike med posameznimi narodi. In ti so temelj za vse ostale: prijateljske, gospodarske in druge vezi.

V kolikor sem posnel še iz češkoslovaških časopisov, so nadaljevali pot pevci še v razne druge kraje daljnega polotoka. Višek turneje so dosegli v Madridu. Češkoslovaški poslanik je vzradoščen predstavil svoje rojake-umetnike predsedniku republike g. Zamori. Ta jih je sprejel v posebni avdijenci in se je zelo zanimal za pevce in njihovo društvo. Predsedniku Zamori so zapeli Moravci nekaj pesmi iz svojega programa. Naravno je, da je o tem dogodku pisalo vse svetovno časopisje.

Vse špansko časopisje pa je z zahvalnostjo zabeležilo pozornost dragih gostov, ki so za časa bivanja v njihovi prestolici položili venec pred spomenik Cervantesa, čigar ime je poznano po vsem kulturnem svetu.

Kakor sem že omenil, obsega to poročilo le del njihove januarske turneje. Ostali listi, iz katerih bi nabral podatke o celotni pevski poti, mi še niso dospeli v roke.

Radoveden pa sem, s kakšnim finančnim uspehom se je zaključila daljnja pot naših stanovskih tovarišev. Ze ime samo PSMU pa jamči za prvovrstni umetniški uspeh turneje.

Zbor je bil deležen vse moralne in tudi materialne podpore svojih državnih oblasti. Španci, narod vročega temperamenta in sladkih pesmi pa je storil prav tako vse, kakor sosedje Portugalci, da so napravili pevski družini čim ugodnejše bivanje.

Da je CSR močno prosvetno fundirana, pa govori dejstvo, da je omogočila pevcev turnejo v času, ko ves svet reducira izdatke za vse postavke.

Bratska CSR ve: kulturne vezi tvorijo najjačjo podlago za sodelovanje med narodi.

majo stanovanjskim najemnikom 50 do 75 % njihovih skupnih prejemkov. Zato so državni in privatni uslužbenci, upokojujenci in delavci, potisnjeni v največjo bedo, ker s preostankom nikakor ne morejo zmagovati neobhodnih izdatkov za golo življenje sebe in svojih družin.

Zborovalci se iskreno zahvaljujemo banu Dravske banovine g. dr. Dragu Marušiču za njegovo prizadevanje in iniciacijo za znižanje stanovanjskih najemnin. Prošijo g. bana, da vztraja na zavzetem stališču in stoji ob strani delavnim slojem našega naroda v njihovem težkem boju za življenjski obstanek.

II.

Nepobitno je dejstvo, da ogromna večina hišnih posestnikov od stanovalcev zahteva za stanovanjske prostore ogromno pretirane cene, ki niso v nikakem razmerju z investirano glavnico. Med tem, ko je za denarne vloge ugotovljena obrestna mera in so obresti od državnih papirjev zakonito določene, hišni posestniki po svoji volji zahtevajo od svojih hiš čisti donos v veliko višji izmeri. Zato je brezpogojno potrebno, da se čisti donos od zgradb oziroma stanovanj postavi na pravilno in pravično bazo, ki naj bo

v normalnem donosu do obrestne mere hranilnih vlog.

Obstoječe cene za stanovanja v Ljubljani in Dravski banovini naj se znižajo najmanj za 35 do 50 %.

Spričo okolnosti, da hišni posestniki in stanodajalci tako v Dravski banovini kakor v ostalih pokrajinah naše države vzlic prizadevanju pristojnih oblastev ne kažejo potrebnega razumevanja za težke življenjske prilike najemnikov ter ni pričakovati, da bi sami prilagodili višino najemnin vladajočim neznosnim razmeram in kupni moči delovnih slojev, zborovalci pozivajo in prosijo kraljevsko vladu in narodno predstavništvo, — poslansko zbornico in senat — da se zakonskim potom nemudoma zaščiti življenje delovnih slojev ter z uzakonjenjem maksimiranja stanovanjskih najemnin zasigura življenjski obstanek stanovanjskih najemnikov, ki pod vladajočo gospodarsko krizo trpe največjo bedo in pomanjkanje.

III.

Zborovalci pozivajo in pooblašajo vodstva strokovnih organizacij državnih in privatnih uslužbencev, upokojujencev in narodnega delavstva, da store vse korake pri vseh merodajnih faktorjih za čimprejšnjo uzakonjenje stanovanjske zaščite najšibkejših slojev našega naroda v svrhu očuvanja njihovega življenja v dobro naroda in države.

Prelom s tradicijo?

V nas vseh ima tradicija strašno globoke korenine, do najneznatnejše akcije jih je zagrnila, skoraj v vsaki besedi se izraža. Neza vedno smo vezani na zunanost, ki so bile našim očetom še cilj vsega, ki so pa danes postale brezpredmetne in nas samo težijo v potrebnem duhovnem razvoju. Da bi zdaj kar prelomili z vsem?

Gospodarska kriza je zapletla svet v nepremagljive mreže. Nič manjša ni duhovna kriza. Celi narodi preživljajo in ustvarjajo preobrate in se nikomur ne zdi to nič čudnega. Pravijo, da se vse razvija.

Dobro, naj se razvija! Učiteljevo izvenšolsko delo je usmerjeno v dve strani, v dve komponenti, rekel bi, v poučno in v zabavno.

Da, v zabavno.

S te zabavne komponente se nikakor neče premakniti naše življenje. Dočim se je poučna stran izvenšolskega življenja široko razmahnila in v resnici šla vzporedno z razvojem kulture in civilizacije, je ostala zabavna komponenta na vedno enaki višini — če se o višini sploh lahko govori.

Saj bi o tej zabavni strani ne govoril. Vsak človek ima pravico do zabave. Nekateri si lastijo celo dolžnost, da se morajo vedno zabavati.

Danes je pa narodno gospodarsko in duhovno življenje v krizi. Vse išče rešitve, ta na ta, oni na drugi način. V vseh je pa hrepenenje po sreči, po enem samem koščku človeške sreče. V tem nemirnem iskanju, ko valovi ljudska duša od enega ekstrema do drugega, ne more biti učitelj, če je res duhovni voditelj naroda, na kakem zvišenem stolpu, izoliran od splošne razburkanosti. Tudi menda ni. V učitelju mora utripati življenje, ki raste in umira okoli njega. Uzakonjeno vodstvo narodnega življenja postane papirnata beseda, če se postavi učitelj v določeno razdaljo od sodobnega ljudskega življenja.

O tem nihče ne dvomi. Tudi mislim, da je vsako izmed nas do dna prepričan o potrebi čim tesnejše zveze z ljudstvom.

Toda po drugi strani bije tej dobri volji v obraz spet dejstvo, da so nekateri učitelji s svojim delom podpiratelji in širitelji nepravilnega ljudskega gledanja na svet.

Kako to?

V dobi težke gospodarske in duhovne krize, v času lakote in brezposelnosti, je greh, če sodeluje učitelj, voditelj ljudstva pri veseljih in plesih, ki splošno nezadovoljstvo in razburjenje še povzdigujejo. Najhuje pa je, če take prireditve učitelj vodi.

Največkrat take prireditve ne vzniknejo iz ljudske potrebe, tudi ne iz potrebe najrazličnejših organizacij, pod katerih firmo se vršijo, ampak iz dolgočasia in lova za dobičkom, pri nekaterih, ki jim je učiteljevo izvenšolsko delo itak samo sebi namen. Sploh pa prirejanje veselje in plesov ne spada v učiteljevo izvenšolsko delo.

Kadar je narodno gospodarstvo v krizi, ne sme piti in plesati. Učitelj, ki je njegov voditelj, ki mora biti njegov voditelj, naj ga na to opozori.

Vabim vsa učiteljska društva, da vplivajo na svoje člane in članice, naj v sedanjih težkih gospodarskih časih vzpodbujajo ljudstvo k treznosti, hladnokrvnosti in varčnosti.

Vsaka potratnost in nepotrebna zabava ubija ljudstvo in državo.

Čim močnejše in bogatejše bo ljudstvo, tem uspešnejše bo učiteljevo delo. V. W.